

SERIA DRINOWSKI ZBORNIK – CENNY WKŁAD W BADANIU DIASPORY BUŁGARSKIEJ NA UKRAINIE

JERZY HATŁAS

*Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
– Biblioteka Uniwersytecka*

THE DRINOVSKI SBORNIK VOLUMES – A VALUABLE CONTRIBUTION TOWARDS STUDYING THE BULGARIAN DIASPORA IN UKRAINE. The article gives a bibliographic review of the scholarly volumes *Drinovski sbornik*, edited and published by Bulgarian and Ukrainian academic and public institutions. Seven volumes have been published between 2007–2014.

Keywords: Bulgarian diaspora, Bessarabia, Bulgarian-Ukrainian relations.

W końcu lat 80. i na początku lat 90. XX wieku w różnych republikach byłego ZSRR zaczęły powstawać centra bułgarystyczne (w Moskwie, Sankt Petersburgu, Kijowie, Odessie, Lwowie, Mińsku oraz w Kiszyniowie). Wszystkie one zostały stowarzyszone w Charkowie w ramach *Międzyrepublikańskiego Stowarzyszenia Uczonych-Bułgarystów*, które wkrótce się rozpadło. Obecnie na Ukrainie oprócz Kijowa, Charkowa, Odessy i Lwowa należy wymienić jeszcze miasto Zaporozże jako prężny ośrodek badań bułgarystycznych. W południowej części obwodu zaporoskiego (przede wszystkim nad Morzem Azowskim) od ponad 150 lat istnieje osadnictwo bułgarskie [Турков 2008; Пачев 2007; Симеонов 2015]¹. Tamtejsza ludność bułgarska to potomkowie osadników, którzy przybyli z Besarabii lub bezpośrednio z Półwyspu Bałkańskiego.

W roku 2005 przy Charkowskim Uniwersytecie Narodowym im. Wasyla Kazarina (*Харківський національний університет імені Василя Казарина*) [Багалеї 1898;

---

¹ W dniach 11–16.05.2015 r. piszący te słowa wraz z Jurijem Hidżikiem z Charkowa (przy pomocy merytorycznej szefostwa charkowskich bułgarystów na czele z profesorami S. J. Straszniukiem i M. G. Stanczewem) wziął udział w ekspedycji naukowej nad Morzem Azowskim. Celem tej akcji było odwiedzenie miast i wsi bułgarskich na południu obwodu zaporoskiego Ukrainy oraz zebranie na miejscu materiałów do dalszych badań.

Багалей 1904]² powstało Centrum Filologii Bułgarskiej i Studiów Bałkańskich imienia Marina Drinowa (*Центр болгаристики та балканських досліджень імені Марина Дринова*)³. Seria naukowa *Drinowski Zbornik* (*Дриновський Збірник / Дриновски Сборник*) jest pokłosiem tej inicjatywy. Tom pierwszy Zbornika został wydany z datą 2007. Oprawa jest miękka, a całość liczy 260 stron. Drukiem zajęło się Wydawnictwo Akademickie im. Prof. Marina Drinowa (Charków – Sofia). Oficjalna prezentacja idei tego tytułu miała miejsce już w dniu 28 lutego 2006 roku, w obecności ówczesnego ambasadora Republiki Bułgarii, szefa Bułgarskiej Akademii Nauk oraz rektora Uniwersytetu Tyrnowskiego im. Świętych Cyryla i Metodego. Jako instytucje sprawcze tomu pierwszego wymienione są: Ministerstwo Oświaty i Nauki Ukrainy, Charkowski Uniwersytet Narodowy imienia W. N. Kazarina, Centrum Filologii Bułgarskiej i Studiów Bałkańskich im. Marina Drinowa, Bułgarska Akademia Nauk, Instytut Historii Bułgarskiej Akademii Nauk, Instytut Bałkanistyki Bułgarskiej Akademii Nauk oraz Komisja Historyków *Ukraina – Bułgaria*. Tom pierwszy Drinowskiego Zbornika otwiera tekst trzech wybitnych badaczy – M. G. Stanczewa, S. J. Straszniuka oraz W. J. Saljenkowa – o tradycjach drinowskich w Charkowie. Od s. 9 znajduje się zasadniczy rozdział zatytułowany jako *Artykuły*. Wszystkie teksty można określić jako historyczne, są one ułożone w porządku chronologicznym od starożytności (pierwsze dwa artykuły dotyczą antycznej Tracji) do czasów nowożytnych. Tworzą one bloki tematyczne. Pierwszy z nich poświęcony historii starożytnej oraz wczesnemu średniowieczu. Drugi blok związany jest z kolei z wojną rosyjsko-turecką z lat 1877–1878, francuską dyplomacją na konferencji konstantynopolitańskiej (1876–1877), wpływem słowianofilstwa na politykę rosyjską itd. Trzeci blok grupuje teksty odnoszące się do rozwoju Bułgarii na przełomie XIX i XX wieku oraz Bułgarii w polityce niektórych państw europejskich. Językami poszczególnych artykułów są bułgarski oraz rosyjski a zaledwie jeden z nich został napisany po ukraińsku. Następne rozdziały pierwszego tomu Drinowskiego Zbornika to: *Źródła*, *Recenzje* oraz *Życie Naukowe*. W sfinansowaniu wydania tego tomu [ISBN 978-954-322-186-8] wymienione są: Stowarzyszenie Bułgarów Ukrainy, Charkowskie Miejskie Towarzystwo Kultury Bułgarskiej imienia Marina Drinowa oraz gmina Panagjuriszte (Bułgaria).

Drugi tom Drinowskiego Zbornika ukazał się w roku 2008 (357 stron). Tym razem wśród instytucji sprawczych wymienione są także gmina Panagjuriszte oraz Charkowskie Miejskie Towarzystwo Kultury Bułgarskiej imienia Marina Drinowa. Tom związany jest z IV Międzynarodową Konferencją Drinowską. Po dwóch tekstach będących powitaniem skierowanym do uczestników konferencji M.G. Stanczew omówił wybrane aspekty rozwoju historii bułgarystyki jako nauki. W części *Artykuły* przeważają teksty historyczne, ale można znaleźć także prace z innych nauk humanistycznych takich jak: językoznawstwo, archeologia oraz etnologia. W końcowej części tomu umieszczono takie działy jak:

2 Wasyl Nazarowicz Karazin (1773–1842) – potomek bułgarskich wychodźców – był założycielem Uniwersytetu Charkowskiego w roku 1804.

3 Marin Drinow (1838–28.02.1906) – znany sławista, patron Bułgarskiej Akademii Nauk oraz długoletni pracownik Uniwersytetu Charkowskiego (przez ok. 30 lat był związany z katedrą sławistyki).

Komunikaty, Źródła, Recenzje oraz Życie Naukowe. Oprawa twarda [ISBN 978-954-322-224-7].

Trzeci tom datowany jest na rok 2009. Układ podobny jak w poprzednich tomach. Na uwagę zasługuje fakt, iż w części *Artykuły* teksty zostały podzielone na jasno sprecyzowane bloki tematyczne. Są nimi: *Wojna rosyjsko-turecka z lat 1877–1878 i wyzwolenie Bułgarii, Trzecie Carstwo Bułgarskie, Bułgarska diaspora oraz Problemy bizantynistyki*. Kolejne stałe elementy to: *Źródła i źródłoznawstwo, Recenzje oraz Życie naukowe*. Tom posiada 487 stron, okładka twarda [ISBN 978-954-322-323-7]. Języki poszczególnych artykułów jak wyżej.

Czwarty tom *Drinowskiego Zbornika* datowany jest na rok 2011. Otwiera go wystąpienie ambasadora Republiki Bułgarii z okazji konferencji naukowej VI Konferencji Drinowskiej, która odbyła się w roku 2010. Następnie zamiast dotychczasowej stałej części *Artykuły* umieszczono cztery duże bloki tematyczne. Są nimi: *Bułgarskie i ukraińskie ziemie w ramach imperium osmańskiego oraz w imperium rosyjskim, Bułgaria i Ukraina w warunkach demokracji parlamentarnej, autorytarne i totalitarne reżimy, Postkomunistyczny tranzyt: przykład Bułgarii i Ukrainy oraz Bułgarska diaspora na Ukrainie*. Następnie znajdują się stałe części: *Źródła i źródłoznawstwo, Recenzje, Życie naukowe* oraz nowy element *In memoriam*. Tom posiada 611 stron, miękka oprawa [ISBN 978-954-322-410-4].

Piąty tom (rok wydania 2012) zawiera materiały z trzech sympozjów, które odbyły się w Charkowskim Narodowym Uniwersytecie w latach 2009–2010. Materiały z każdej z tych imprez zostały zawarte w poszczególnych blokach tematycznych, którymi są: *Protobułgarzy w etnosocjalnych i politycznych strukturach średniowiecza*, *Homo byzantinus: wiara pomiędzy polityką a ekonomiką, Homo byzantinus: pomiędzy ideami a obrazami* oraz *Wojna rosyjsko-turecka z lat 1828–1829 na Bałkanach*. Końcowa część tomu odejmuje stałe rubryki *Źródła i źródłoznawstwo, Recenzje, Życie naukowe*, a także nowy element *Jubileusze*. Tom posiada mięką oprawę i zawiera 495 stron [ISBN 978-954-322-493-7; 978-954-322-494-4].

Szósty tom (data wydania 2013 rok) zawiera materiały z XII Konferencji Cyrylo-Methodjańskiej, która odbyła się w Charkowie w roku 2012 i dotyczy dwusetnej rocznicy urodzin Izmaïła Srezniewskiego. Następny blok tematyczny to *Historia slawistyki i relacje wzajemne pomiędzy Słowianami (XIX – pierwsza połowa XX wieku)*. Ostatni ciąg artykułów jest dziełem młodych naukowców opublikowany pod hasłem *Historia bułgarska – osobowości i koncepcje*. Tom zamykają stałe rubryki. Stron 479, miękka oprawa [ISBN 978-954-322-705-1; 978-954-322-706-8].

Siódmy tom (2014) poświęcony jest 175 rocznicy urodzin profesora Marina Drinowa. Artykuły dotyczące osoby tego badacza otwierają tom. Ponadto są kolejne bloki tematyczne *Epoka odrodzenia narodowego i stosunki ukraińsko-bułgarskie, Bułgarzy w Imperium Rosyjskim, ZSRR i we Wspólnocie Niepodległych Państw, Historia slawistyki i bałkanistyki, Kwestia wschodnia i ‘wielkie idee’ dotyczące Bałkanów oraz Problemy społeczno-polityczne w państwach centralnej i wschodniej Europy w XX wieku*. Tom zamykają stałe rubryki. Tom składa się z 443 stron, miękka oprawa [ISBN 978-954-322-812-6].

Seria *Drinowski Zbornik* zawiera materiały naukowe, które przedstawiane są na różnych konferencjach naukowych związanych z bułgarystyką charkowską. Stanowi ona cenny

wkład w badaniu diaspory bułgarskiej na Ukrainie, a także w poznanie relacji bułgarsko-ukraińskich w przeszłości oraz obecnie. Autorzy tekstów w opublikowanych dotąd siedmiu tomach pochodzą nie tylko z Ukrainy i z Bułgarii, ale także i z innych krajów.

BIBLIOGRAFIA

- Багалеј 1898:** Багалеј Д. И. *Опыт истории Харьковского университета (по неизданным материалам)*. Т.1 (1802–1815 г.), Харьков 1898.
- Багалеј 1904:** Багалеј Д. И. *Опыт истории Харьковского университета (по неизданным материалам)*. Т. 2 (с 1815 по 1835 г.), Харьков 1904.
- Пачев 2007:** Пачев С. *Возникновение болгарских сел в Северном Прязовье (1861–1863)*, Мелитополь 2007.
- Симеонов 2015:** Симеонов Р. *Депортацията на таврийските българи в СССР през 1945 година: премълчаната история*, Добрич 2015.
- Турков 2008:** Турков В. В. *Материалы по истории переселения и обустройства бессарабских болгар в Празовье в 60-х гг. XIX ст. в фондах Российского государственного исторического архива*. В: *Дриновський Збірник – Дриновски Сборник*. Т. 2, 2008, 146–151.